

KALIPLAŞMIŞ İFADELER

Kalıp cümleler bir milletin ortak geçmişinden, geleneklerinden, inanışlarından doğar. Ölüm, doğum, düğün, bayramlaşma, selamlaşma gibi durumlarda kullanılan sayısız kalıp cümle vardır. Bu cümleler o toplumdaki herkes tarafından aynı şekilde kullanıldığı ve algılandığı için kalıplaşmış kabul edilir.

Atasözleri, deyimler ve vecizeler de kalıplaşmıştır.

Kalıplaşmış sözlerin en güzel örneklerinden biri Sinoplu Diogenes'in (Diyojen) Büyük İskender'e söylediği "Gölge etme başka ihsan istemez." sözüdür.

NOT: Bir olay üzerine söylenen kalıplaşmış cümleler de vardır:

* Osmanlı tarihindeki bir olaya dayanan "Vermeyince Mabut neylesin Mahmut." Sözü kalıplaşmıştır.

* Yine bir olayı yansıtan "Atı alan Üsküdar'ı geçti." Sözü de Türkçedeki olaya dayanan kalıplaşmış sözlerdendir.

NOT: Başka bir dilin kalıplaşmış cümleleri diğer dillerde kullanılabilir:

* Julius Caesar'ın (Sezar) "Sen de mi Brutus?" sözü,

* Shakespeare'in Hamlet'inde geçen "Olmak ya da olmamak" sözü yine birçok dilde vardır.

NOT: Kalıplaşmış ifadeler eş anlamlı sözcüklerle değiştirilerek kullanılamazlar. Kullanıldıklarında kulak tırmalayıcı bir söyleyiş ortaya çıkar. Örneğin, "Ah benim kara bahtım." cümlesi yerine "Ah benim siyah bahtım." denilemez.

NOT: Sözlü ve yazılı iletişim sırasında çok fazla çaba gerektirmeden, kısa zamanda söylenip anlaşılabilen ifadelerdir.

***Birine:** "Sen aslında insanları sevmezsin, seninle bu konuda dalga geçiliyor." yerine; "Ne de seversin ya insanları!" demek yeterlidir.

***Birine:** "Aslında çok pis bir insandır, evi çöplük gibi, onu kınıyorum." yerine "Bir evi var bal dök yala(!)" demek yeterlidir.

***Birine:** "Önce söz vermişti, bizi sinemaya götürecekti; ama sözünde durmadı ve bizi sinemaya götürmedi." yerine "Güya bizi sinemaya götürecekti!" demek yeterlidir.

Hayır, dua ve iyi dilek bildirenler: Güle güle oturun, Allah razı olsun, Allah ne muradın varsa versin, Mutlu yıllar, Doğum günün kutlu olsun, İyi bayramlar...

Selamlaşma bildirenler: Günaydın, İyi akşamlar, İyi sabahlar, Selamünaleyküm, İyi günler, Merhaba...

Ayrılık bildirenler: Hoşça kal, Görüşmek üzere, İyi yolculuklar, Görüşürüz, Allah'a ısmarladık, Elveda...

Bir istek bildirenler: Sadede gelelim, Bize de buyurun, Gereğini arz ederim, Bana müsaade...

Töre, gelenek ve kültürel değerleri yansıtanlar: Elçiye zeval olmaz, Yediğin içtiğin senin olsun gezdiğin gördüğün yerleri anlat, Ölülerin ardından kötü söz söylenmez, Ellerinizden öperim, Küçüklerin gözlerinden öperim, Ayıptır söylemesi...